

Lise Winther Jensen, Thea Hove Jensen
& Poul Poder

Spændingsvenskaber

*– en undersøgelse af risikofyldte udfordringer og
kollektiv begejstring*

Risikoadfærd er på mange måder blevet en rutinemæssig del af danske unges hverdagsliv (Bengtsson & Ravn 2018). Risikoadfærd er blevet undersøgt ud fra psykologiske og sundhedsmæssige perspektiver, og i denne artikel undersøger vi ud fra et sociologisk perspektiv, hvordan unge mænd sammen, i det, vi beskriver som spændingsvenskaber, foretager risikable handlinger, som f.eks. at affyre fyrværkeri fra ballerne, for udfordringens og spændingens skyld. Vi undersøger, hvordan en prank- og challenge-kultur ikke blot er skærmunderholdning, men en praktisk del af de unge mænds venskaber. Artiklen baseres på fem fokusgruppeinterviews med vennegrupper bestående af 18-25-årige mænd bosat i forskellige dele af Danmark. Den undersøger, hvordan udfordrende aktiviteter har en særlig konstitutiv rolle i mændenes venskaber. Vi viser, hvordan risikobetonede aktiviteter i venskabsgrupper bidrager til at skabe en kollektiv effervescens, ved at analysere de sociale processer, som skaber sus og rus. Desuden udfolder vi, hvordan gruppemedlemmers valg eller fravalg af en spændingsaktivitet må forstås dynamisk i lyset af interne statusforhold, der har en betydning for, hvorvidt den enkelte har status nok til at sige fra over for en bestemt udfordring. Der er således ikke tale om et gruppepres, der præger alle medlemmer lige meget. Afslutningsvis diskuterer vi, hvordan begrebet om spændingsvenskab udvider Spencer og Pahls (2018) empirisk baserede typologi om venskabsformer, samt hvordan de undersøgte spændingsvenskaber kan forstås som et alternativ til unges kendte former for jagt på rus i bylivets offentlige arenaer.

Keywords: Risiko, venskab, ritual, status, kollektiv effervescens.

Indledning

Overvejelser om risici er blevet en betydningsfuld del af livet i det moderne risikosamfund (Beck 2004). Skal jeg droppe fløde i kaffen for at undgå risiko for overvægt? Sådanne udramatiske kalkuler kendetegner menneskers hverdagsliv på den ene eller anden måde. Mere dramatisk er det dog for visse unge mennesker, som opsøger vilde risici ved f.eks. at køre bilræs i fuldskab (Fynbo 2014), sætte ild til benzinoverhældte bål eller affyre fyrværkeri fra ballerne. I artiklen forklarer vi, hvordan de foretager risikable handlinger for udfordringens og spændingens skyld som noget, de dyrker i særlige spændingsvenskaber. På baggrund af den empiriske analyse udvikles begrebet om en særlig form for 'spændingsvenskab', som kan udvide den etablerede typologi inden for moderne venskabssociologi (Spencer & Pahl 2018). Analysen giver en dybere forståelse af erfaringsmæssige facetter, såsom intense følelser af forbundethed og revitalisering, hvilket forklarer, hvordan og hvorfor disse spændingsvenskaber er så attraktive at deltage i. Analysen baseres på fokusgruppeinterviews med fem vennegrupper bestående af 18-25-årige mænd, som blev udført i forbindelse med udarbejdelsen af specialet "Loyale venner leger med ilden – Et kvalitativt studie af risikoadfærd i vennegrupper bestående af unge mænd" (Jensen & Jensen 2022). Vi undersøger et eksempel på ukonventionelle venskabs- og fritidsformer i danske unges liv, som ikke er nemt tilgængelige for analytisk udforskning, da disse venskabsgrupper bryder med samfundets almindelige normative forventninger.

For vennegrupperne gælder det, at medlemmerne har kendt hinanden i flere år, og selvom flere af medlemmerne er flyttet eller startet i nye uddannelsesforløb, ser de unge mænd stadig hinanden som deres primære venner. Vi antager derfor, at medlemmerne finder det sjovt og givende at være en del af denne udfordringskultur, hvor de sammen overskrider almindelige normer for, hvordan man forventes at opføre sig. De unge mænd har alle haft muligheden for at etablere nye venskaber og derved droppe eller nedprioritere denne vennegruppe.

Baggrund

For at kontekstualisere analysens teoriramme og forskningsmæssige bidrag redegør vi først for teoretiske forståelser af frivillig risikoadfærd i vennegrupper. Vennegruppen faciliterer frivillig risikotagning på to måder. Dels ved at udgøre en trygheds- og tillidsbase og dels ved at udøve et pres. Forskning viser, at unge, der er mere tilbøjelige til at tage risikofyldte valg, ofte fokuserer på de mulige gevinster frem for negative konsekvenser, samt at unge er mere risikovillige i en gruppesammenhæng, end hvis de var alene (Gardner &

Lise Winther Jensen

Cand.scient.soc. ved
Københavns Universitet.

Fuldmægtig i Sektionen
for Styring i Københavns
Politi

lillo.winther@gmail.com

Thea Hove Jensen

Cand.scient.soc. ved
Københavns Universitet

Konsulent i Sekretariatet
for Børn og Kultur i
Brønderslev Kommune.

thea-hove-jensen@hotmail.com

Poul Poder

Lektor,
Sociologisk Institut,
Københavns Universitet

pp@soc.ku.dk

Steinberg 2005). Flere undersøgelser har beskæftiget sig med, hvordan unge bliver påvirket af andre jævnaldrende og venner til at udføre risikofyldte aktiviteter som hasarderet kørsel i forbindelse med massivt druk (Dumas et al. 2015; Møller & Haustein 2014; Hopthrow et al. 2014; Fynbo 2014; McGhie et al. 2012; Green et al. 2000; Seddig 2020). Møller og Haustein (2014) finder i deres studie af unge mænds hasarderet kørsel, at især mænd er modtagelige over for et passivt gruppepres.

En tredje forklaringsfaktor handler om øget status i gruppen. Nogle studier finder et mønster mellem mængden af social kapital og status og den unges alkoholindtagelse (Demant & Järvinen 2011; Dumas et al. 2015; Veeck et al. 2018). Unge kan, hvis de behersker det, øge deres status ved at have et højt alkoholindtag og niveau af beruselse (Demant & Järvinen 2011; Fry 2011; Veeck et al. 2018). Unges ønske om at tilhøre en social gruppe kan resultere i, at de vælger at udføre risikable eller farlige handlinger (Green et al. 2000). Studier viser, at personer, som stræber efter popularitet, er mere tilbøjelige til at interagere i afvigende adfærd (Allen et al. 2005; Dumas et al. 2019), og at risikoadfærd kan være en måde, hvorpå unge øger deres popularitet (Engels & Bogt 2001; Pearson et al. 2006). Ifølge Allen et al. (2005) er dette dog kun muligt, hvis de risikofyldte aktiviteter anses som socialt acceptable blandt den unges venner. Et andet studie viser ligeledes, at tilstedeværelsen af andre unge kan øge unges risikoadfærd, især hvis de observerende går ind for risikofyldt adfærd (Powers et al. 2022). Enkelte studier finder, at det opfattes som

tilhørs- og statusgivende, når man sammen udfører risikofyldte aktiviteter (Morrissey 2008; Scott & Austin 2016). Statusmotivet kan ligeledes drives af et ønske om at have gode historier at fortælle i andre sammenhænge. Sociologerne Tutenges og Sandberg (2013) peger på, at unges ønske om at skabe vilde drukhistorier kan være et motiv for overdrevet druk. Dertil, at nogle er villige til at presse grænserne for en god historie, hvorefter de grænseoverskridende handlinger kan deles med stolthed (Tutenges & Sandberg 2013). En fjerde, mere eksistentiel forklaringsfaktor for frivillig risikoadfærd er 'edgework', hvor udøverne lykkes i at kontrollere risikofyldte situationer, hvilket giver dem en følelse af udødelighed (Lyng 1990). Lyng argumenterer for, at edgework forekommer hyppigst blandt unge mænd (Lyng 1990:872). At unge mænd er mere tilbøjelige til at tage risici, betyder ikke, at kvinder ikke udfører risikofyldte aktiviteter. Ifølge Bengtsson og Ravn (2018) er risikoadfærd blevet en rutinemæssig del af danske unges – på tværs af køn – hverdagsliv. Denne artikels fokus er på spændingsvenskabet som en særlig venskabsform, der er kendetegnet ved venners fælles søgen efter rus og grænseoverskridende oplevelser. Vi går derfor ikke nærmere ind i spørgsmålet om, hvorvidt der er særlige kønsmæssige dimensioner eller implikationer, da vi teoretisk forudsætter, at spændingsvenskaber som fænomen kan appellere til mennesker på tværs af køn og alder, da søgen efter overskridelse og rus er en fællesmenneskelig tilbøjelighed (Tutenges 2023).

Ud over ovenfor angivne sociologiske og socialpsykologiske tilgange til at forstå, hvorfor man tager risici, er risikoadfærd ligeledes blevet undersøgt ud fra psykologiske og neurologiske perspektiver, som forstår 'sensation' og 'risk seeking behaviour' som et individuelt (frem for et socialt) båret fænomen (Vind 2008; Steinberg 2004; Steinberg 2007; Steinberg et al. 2008; Zuckerman 2007). Derudover findes der sundhedsmæssige perspektiver, der er optaget af, hvad risikoadfærd betyder i forhold til sundhed, trivsel og mistrivsel (Balkmar & Joelsson 2014; Vind 2008). Artiklens afsæt er dog, at det er vigtigt at forfølge de sociologiske forklaringsrammer, når vi skal forstå, hvorfor frygten for at få et dårligt ry eller gå glip af noget ofte fylder mere for danske unge end den helbredsmæssige risiko, som kan være forbundet med udførelsen af risikofyldte aktiviteter (Bengtsson & Ravn 2018:55). Derfor prioriterer vi en sociologisk tilgang, som begrebsliggør menneskers almene drift mod kollektiv rus (effervescens), som indebærer, at man overskrider hverdagens almindelige rutinemæssige begrænsninger (Tutenges 2023). Tilbøjeligheden til overskridelse ses ikke blot hos unge, men på tværs af alle aldersgrupper. For hvor sjovt og livgivende er det altid at forblive sig selv, eller som Tutenges (2023) formulerer det: "Why confine yourself to a single persona when you feel intimately connected with and emboldened by a multitude of others? Why be your own all-too-familiar self when you can be someone else who has prodigious skills, exotic manners, and a fascinating story to tell?" (Tutenges 2023:87-88). I analysen anvender vi denne tilgang til at udfolde og forstå at-

traktionen bag de unge mænds vilde venskabsaktiviteter. Vores forståelse af det at gøre skøre ting (craziness) adskiller sig fra et andet nyere studie, som definerer craziness ved træk som ligegyldighed og hensynsløshed, herunder evnen til (eller at synes) at være iskold, uforudsigelig og i stand til at forårsage kaos (Kalkan 2023:2). Kalkan undersøger, hvordan det at handle crazy kan give status- og dominansfordele i gadekulturens arena, som er en særlig offentlig byrumsarena sammenlignet med de mere private arenaer, som venskabsgrupperne befinder sig i.

En ritualteoretisk forståelse af gruppernes sus og rus

Før vi redegør for vores ritualteoretiske tilgang, må vi afklare, hvad vi forstår ved venskab, og hvilke former for venskaber vi sætter spændingsvenskabet i relief til. Modsat familie er venskaber et tilvalg af mennesker (Spencer & Pahl 2018:59). Ud over de generelle grundtræk ved et venskab som selvvalgt og baseret på gensidig respekt praktiseres venskaber i forskelligartede former. Spencer og Pahl (2018) har udviklet en typologi på baggrund af omfattende empirisk udforskning af venskabet i det moderne samfund. Moderne venskaber strækker sig fra enkle til komplekse venskaber. Enkle venskaber er ofte centreret omkring én ting, hvor personer associerer sig med hinanden på baggrund af én fælles interesse som f.eks. en hobby (associerede) eller det at have det sjovt sammen (sjove venner). Mere enkle venskaber kan ligeledes involvere venner, som drager nytte af hinandens netværk (nyttige kontakter), eller som gør hinanden tjenester (tjeneste-venner) (ibid.:61). De komplekse venskaber kan overordnet inddeles i fire typer: a) hjælpende venner, der betragtes som solide og pålidelige, hvor venskabet bygger på en gensidig lyst til at hjælpe hinanden med praktiske ting, b) trøstende venner, der giver emotionel støtte (Spencer & Pahl 2018:65ff), c) fortrolige venner, som man kan dele mere personlige ting med, og hvis selskab man nyder og kan have det sjovt i, og d) soulmates, der indebærer alle ovenstående værdier samt en følelse af at være ligestillet og kende hinandens indre. Det er venner, som føler sig forpligtet i venskabet, og som deler en følelsesmæssig forbundethed (Spencer & Pahl 2018:69).

I analysen anvendes disse distinktioner som et redskab til at bestemme den nærmere karakter af de unge mænds venskaber. Hertil, hvordan vi kan forstå spændingsvenskabet i lyset af typologiens venskabstyper, samt hvordan spændingsvenskabet må forstås som mere komplekst end enkle venskaber. Til at belyse kompleksiteten af spændingsvenskabet inddrager vi ligeledes ritualteoretiske perspektiver, som kan give os en indsigt i meningen med og lysten til at deltage i risikofyldte aktiviteter som vennegruppe. Den basale teoretiske præmis er Durkheims ritualteoretiske grundindsigt, som består i at iagttage, hvordan mennesker i særlige omstændigheder etablerer og erfarer

kollektiv effervescens. Denne kollektive rus og opbrusning skal forstås som en oplevelse af at blive løftet ud af ens vanlige erfaring af sig selv for derimod at føle sig som en del af en gruppe (Tutenges 2023:4). For at begrebsliggøre, hvordan sådanne erfaringer opstår, inddrages Randall Collins' (2004) ritualteori, som teoretisk specificerer interaktionelle processer, som leder til kollektiv effervescens. Kollektiv effervescens kan opstå, når social interaktion forløber som fokuserende interaktionsritualer, hvilket forudsætter, at deltagerne har et fælles fokus, er fysisk til stede sammen og er afgrænset som en fokuseret gruppe. Når disse forhold er til stede, etableres en gruppefølelse, som forstærkes, jo mere fokuseret og opslugende interaktionen er (Collins 2004:48f). Desuden argumenterer Tutenges for, at kollektiv rus lettere opstår, når folk er forberedte herpå, har en fornemmelse af tryghed og er villige til at give slip på forestillinger, som holder dem på plads i vante handlingsmønstre (Tutenges 2023:27). Desuden understreger han, at musik, alkohol og andre fysiologiske stimulanser ofte bruges til at facilitere jagten på rusen, og at disse ofte kendetegner unges jagt på rus i nattelivet. Disse forhold genkendes i vores case om spændingsvenskaber. Venkaberne danner base for en klar insiderkontekst, hvor deltagerne er forberedte på, at der kommer til at ske noget vildt. De unge mænd er kropsligt tætte, føler tryghed ved hinanden og søger aktivt at give slip på sig selv.

Når vi skal forstå, hvorfor kollektiv effervescens er attraktiv for mændene i vennegrupperne, skal vi betragte fem basale erfaringselementer knyttet til kollektiv effervescens:

1. Enhed: Oplevelsen af at være en enhed og føle sig forbundet med andre mennesker. Denne følelse af enhed er et afgørende træk ved den kollektive rus, som er meningsfuld i sig selv og giver deltagerne en indre glæde.
2. Intensitet: I berusende kollektive sammenhænge opleves ens følelser mere intense sammenlignet med almindelige rutineinteraktioner.
3. Overskridelse: Det at overskride vante grænser hvier deltagerne ud over deres vante måder at tænke, føle og sanse interaktioner på.
4. Symbolisering: Gennem symbolisering kan en opløftet gruppe fokusere sin opmærksomhed på symboler, som kondenserer gruppefølelsen og hjælper gruppen med at huske dens særligt skelsættende begivenheder.
5. Revitalisering: Den kollektive rus er revitaliserende, da deltagerne derved får en oplevelse af ny liv og energi. Kollektiv rus er en uundværlig kraft i det sociale liv, som ansporer til, at mennesker interagerer sammen, vækker folk til handling, øger selvtillid og styrker gruppens samhørighed (Tutenges 2023).

Disse elementer giver en kompleks forståelse af, hvorfor og hvordan kollektiv effervescens er tiltrækkende. Denne særlige erfaring tilfredsstiller menneskers basale behov for menneskeligt fællesskab og forbundethed (Smith

2015). I analysen forklarer vi, hvordan den kollektive effervescens skabes, samt hvordan erfaringselementerne drager de unge mænd til at gentage de risikofyldte aktiviteter.

Undersøgelsens data og metode

Undersøgelsens data baserer sig på fokusgruppeinterviews udført med fem forskellige vennegrupper bestående af unge mænd i alderen 18-25 år. Denne metode blev valgt, da vi med fokusgruppeinterviews kan få indblik i de interaktioner, som er fundamentet for disse spændingsvenskaber. I den forbindelse kan interaktionen og dialogen mellem gruppemedlemmerne give os en viden om og indsigt i de normer og værdier, som skabes gennem deres sociale praksisser i vennegrupperne (Demant 2006:131; Halkier 2018:10-13). Samtidig er det vigtigt at have in mente, at vi med fokusgruppeinterviews skaber kollektive data, som formes af de diskussioner, forhandlinger og argumenter, som vennegrupperne har vedrørende risikofyldte aktiviteter. Da fokusgrupperne er sammensat af deltagere, som på forhånd kender hinanden, bliver data præget af, at vi beskæftiger os med en homogen gruppe, der allerede har faste roller og forventninger til hinanden (Demant 2006). Fokusgrupperne præges af en genkendelig social kontrol, hvor det ikke er alle holdninger og meninger fra de enkelte deltagere, som nødvendigvis kommer frem (Demant 2006:131; Halkier 2018:10-13). Havde vi benyttet enkeltpersonsinterviews, ville vi i højere grad få adgang til de individuelle holdninger, hvilket muligvis havde givet indsigt i de mere mørke sider af denne form for venskabspraksis, hvor risikofyldte aktiviteter er centrale. Modsat åbner fokusgruppemetoden op for, at vi kan undersøge dette alternative fællesskab på venskabs præmisser med en metode, som reflekterer gruppens gennemgående holdninger og dynamikker.

Udvælgelsen af vennegrupper skete på baggrund af følgende kriterier: 1) at vennegrupperne bestod af mænd, 2) at de var i alderen 18-25 år, samt 3) at gruppen gentagne gange havde udført risikofyldte – Jackasslignende – aktiviteter. Det kan være aktiviteter som at slå hinanden med bælt, brændemærke hinanden, "dødsdrikke", køre beruset eller hasarderet bilkørsel eller lignende vilde handlinger (Jensen & Jensen 2022:20). Rekrutteringsprocessen var omstændelig, og vi erfarede, at sådanne vennegrupper ikke var nemme at rekruttere, hverken på Facebook eller andre sociale medier. Dette kan blandt andet skyldes, at vi rekrutterede efter ekstreme og ikke nødvendigvis 'synlige' cases. Derfor lykkedes det os kun at rekruttere gennem eget netværk, hvor vi havde en bekendt, ven eller familiemedlem, som var tovholder/mellemmand mellem os og vennegrupperne. Grundet den svære rekrutteringsproces var det ikke muligt kun at rekruttere inden for samme geografiske område. Vi kommer fra forskellige dele af Danmark, hvormed

vores netværk er geografisk spredt, hvilket fik betydning for vores rekruttering af vennegrupperne.

De deltagende vennegrupper består af mellem 5 og 22 unge mænd. To vennegrupper var lokaliseret i Nordjylland, to i hovedstadsområdet og en på Midsjælland. I to fokusgrupper var alle medlemmer til stede under interviewet, hvorimod de resterende tre fokusgrupper blev udgjort af en mindre del af grupperne. Grundet den geografiske spredning blev to fokusgrupper afholdt online, hvilket betød, at vi ikke i samme grad som i de fysiske fokusgrupper kunne fange de nonverbale interaktioner. Vi oplevede dog, at distancen gjorde interviewsituationen mindre formel, hvilket havde en positiv effekt på mændenes vilje til at dele erfaringer og holdninger.

Undersøgelsens datamateriale blev suppleret af 15 videooptagelser, der viser vennegrupperne i færd med at lave vilde og risikofyldte aktiviteter. Videomaterialet giver os et indblik i de direkte situationer med risikofyldt adfærd, eftersom der er tale om praksisser, som kan være vanskelige at observere, når de sker. Videoerne varer mellem 6 og 31 sekunder. Gennem videoerne får vi adgang til både verbal og nonverbal kommunikation i udførelsen af de risikofyldte aktiviteter. Videoerne giver ligeledes en fornemmelse af den emotionelle tilstand og stemning, der er hos deltagerne, hvilket viser sig i form af kollektive råb, deltagernes toneleje og aktiviteternes lydniveau (Nassauer 2018:128; Nassauer & Legewie 2018:147). Gennem videomaterialet får vi således en mulighed for bedre at forstå de intime situationer, som vennegrupperne fortæller om i fokusgruppeinterviewene (Davidsen & Kjær 2018). Videomaterialet giver os adgang til vennernes rene udfoldelse af risikofyldt adfærd uden vores indblanding og påvirkning, men kan ikke erstatte oplevelsen af at være til stede (Davidsen & Kjær 2018:21). Alt datamateriale er anonymiseret.

I vores analytiske arbejde har vi en socialkonstruktivistisk tilgang og forståelse af det empiriske materiale. Vi er opmærksomme på, at de unge mænd i interviewsituationen kan forsøge at iscenesætte sig selv i forhold til os som forskere og repræsentanter for samfundet samt i forhold til hinanden og de interne dynamikker og hierarkier, som allerede findes i vennegrupperne (Alvesson 2012:82). Vi er derfor som Goffman af den overbevisning, at alle sociale situationer er præget af en vis performativitet og indtryksstyring (Goffman 2014:24f). Vi har haft en abduktiv tilgang til analysen, hvor vi undervejs har været åbne over for empiriens tematikker og retning.

Analyse

Et tæt venskab

Flere af vennegrupperne har faste traditioner og afholder sociale arrangementer som f.eks. fodboldkampe, fisketure eller svømmehalsbesøg. Grupperne er

hovedsageligt dannet tilbage i folke- og efterskoletiden, hvorfor mange fælles oplevelser og minder bidrager til et stærkt tilhørsforhold. I fokusgrupperne fremhæver vennerne, at deres dybdegående kendskab til hinanden har en stor betydning for deres venskabs tillid og åbenhed. Dette var tydeligt i den åbenhed og afslappethed, som interviewene bar præg af. De unge mænd snakkede om deres venskab med stor taknemlighed, de gav hinanden plads til at tale, og de bekræftede ofte hinandens udtalelser. Vennegruppernes fundament bygger således ikke alene på deres fælles interesse for risikofyldte aktiviteter, men på mange års traditioner, minder og interne forståelser. De opfatter hinanden som fortrolige og har tillid til, at de kan dele personlige emner med hinanden, samtidig med at de kan have det sjovt sammen. En af vennegrupperne beskriver dette som "et brødreforhold på godt og på ondt" (Jensen & Jensen 2022:44). Et venskab, hvor der er plads til dril og skænderier, men hvor de ved, at det er kammerater, som de "skal være venner med for resten af livet" (Jensen & Jensen 2022:44). Deres gensidige tillid og respekt præger måden, de interagerer med hinanden på:

Karl: Altså jeg føler ikke, at jeg har en bestemt rolle, jeg føler bare mere, at jeg er mig, end hvis jeg ville være med en anden vennegruppe, fordi jeg føler mig så komfortabel [...]. Det er sådan set bare fordi, at jeg kender dem så godt, at jeg hviler meget i mig selv og kommer med mange flere dumme kommentarer og jokes og sådan noget//

Max: Man føler sig ikke sårbar, når man sidder med den.

Karl: Nej lige præcis.
(Jensen & Jensen 2022:47)

Karl fremhæver, at det nære forhold vennerne imellem gør, at han hviler mere i sig selv, og at trygheden i vennegruppen gør, at de ikke er bange for at gøre sig selv til grin. Det tætte tilhørsforhold og kendskab til gruppens normer og dynamikker bevirker, at Karl ikke frygter, at hans *dumme kommentarer* eller adfærd går imod gruppens eller hans eget selvbillede. Ud over at Karl føler en tryghed i gruppen, bliver han også bekræftet i, at han er god nok, og at de andre værdsætter og accepterer ham, som han er. Venskabet giver hver af de unge mænd en emotionel bekræftelse og energi, og dette på trods af de drillerier og kontroverser, som kan opstå. Flere af de unge mænd fortæller derudover, at de kender hinanden så godt, at det er umuligt at "spille" en anden end den, de virkelig er. Karl fortæller ligeledes, at han ikke på samme måde kan være sig selv, når han er sammen med andre.

I flere af fokusgrupperne kommer det til udtryk, at de unge mænd ofte skelner mellem dem som gruppe og andre mennesker. Gennem udførelsen af deres kollektive og ofte risikofyldte aktiviteter har de skabt en intern forbun-

dethed og sårbarhed med hinanden, men også en distance til andre, som står uden for deres fællesskab/enhed. Dette var tydeligt i de unge mænds mange interne kommentarer, jokes og talemåder, hvor det blev klart for os, at der var mere mellem linjerne, end hvad vi kunne uddrage som udefrakommende. Dette kom blandt andet til udtryk i en interviewsituation, hvor en af de unge mænd, ude af kontekst for os, nævner ordet "donkey". Dette resulterede i stor latter og interne jokes blandt vennerne, og vi oplevede, at det virkede bekræftende for det medlem, der havde sagt det, som modtog opmærksomhed og anerkendelse gennem de andres opmuntrende latter (Jensen & Jensen 2022: 46). I interviewene oplevede vi, at de unge mænd nogle gange har en hård tone overfor hinanden, når de benytter kaldenavne eller ord som "svans" eller "idiot", som for os kunne virke negative, men for dem var en naturlig og accepteret måde at kommunikere med hinanden på.

De unge mænds venskaber består af mere end blot fælles interesser eller i at gøre hinanden tjenester. Der er således tale om komplekse fremfor enkle venskaber jf. Spencer og Pahls (2018) typologi. De unge mænd beskriver, at de hjælper hinanden og fortæller hinanden personlige ting. En af de unge mænd siger direkte, at "man kan vende det hele med hinanden" (Jensen & Jensen 2022:49). Dette eksemplificerer venskabsformen *trøstende venner*, men beskrivelsen af en dybere forståelse for hinanden gør, at størstedelen af mændenes relationer kan beskrives med Spencer og Pahls (2018) begreb om soulmates, hvor de har en følelsesmæssig åbenhed. Vennegruppernes traditioner og faste sociale arrangementer udgør fokuserede interaktionsritualer, hvilket bidrager til at etablere en følelse af at høre til i gruppen – en følelse af enhed. Denne følelse bliver forstærket og opleves mere intens, når grupperne udfører aktiviteter, som er vildere end deres fisketure og fodboldkampe. Vi vil dog argumentere for, at de unge mænds spændingsvenskaber består af flere dimensioner, end hvad vi ser i Spencer og Pahls (2018) begreb om soulmatevenskabet. Det er karakteriseret ved at være trygt og tillidsfuldt, men rummer sammenlignet med soulmatevenskabet en yderligere dimension, som består af forventningerne om, at de sammen udfordrer sig selv og hinanden i bestræbelser på ekstraordinære og vilde oplevelser. I de følgende afsnit vil vi dykke længere ned i de interaktionsritualer, som finder sted, når de unge mænd udfører risikofyldte aktiviteter sammen. Eftersom de unge mænds status og magtpositioner i grupperelationerne har betydning for, hvordan aktiviteterne udfolder sig, og hvorvidt den enkelte vælger at deltage, inddrager vi ligeledes teoretiske perspektiver om magt og status.

Sammen i overskridelse

Vennegruppernes interesse i risikofyldte aktiviteter kan ses som et omdrejningspunkt i deres venskaber. De unge mænd fortæller, at deres interesse for

risikofyldte aktiviteter og fælles forståelse for, hvad de anser for sjovt, bringer dem tættere sammen. De søger sjov og spænding, og de går langt for den ekstraordinære oplevelse og den gode historie, som kan deles med andre efterfølgende (Tutenges & Sandberg 2013). Alkohol nævnes ofte i forbindelse med de risikofyldte aktiviteter, og alkohol synes at gøre deres udfoldelser endnu vildere. De unge mænd fortæller historier om aktiviteter, som varierer i graden af risiko og alvor, hvad angår handlingens mulige konsekvenser. Flere af vennegrupperne fortæller om episoder, hvor de sammen har kørt hurtigt, påvirket eller vildt i bil, eller hvor de har affyret fyrværkeri på farlige måder.

I det analyserede videomateriale ser vi typisk, at den person, som udfører den risikofyldte aktivitet, modtager de andres opmærksomhed. Ved at bryde de vante forholdsregler for affyring af fyrværkeri opnår personen et adrenalin-kick, men også vennerne omkring gribes af en opildnet stemning med tilråb. Når de unge mænd gejler hinanden op til at udføre risikofyldte aktiviteter, ses det i videomaterialet, hvordan der skabes en fælles rytme og begejstret stemning i mændenes tilråb. Ifølge Collins (2004) er dette vigtige ingredienser til at skabe et succesfuldt interaktionsritual, som giver de unge mænd en revitaliserende følelse, en følelse af samhørighed i gruppen og emotionel energi hos den enkelte. Dette udbytte kunne ligeledes fornemmes blandt de unge mænd, når de ivrigt og intenst fortalte os om deres aktiviteter og begejstret beskrev de vilde detaljer.

Derudover indgår ild ofte som en del af vennernes risikofyldte aktiviteter, både i deres fortællinger og i det videomateriale, som vi fik adgang til. Det er aktiviteter, hvor de unge mænd smider benzin eller gasflasker på bål, sætter ild til motorhjelme eller binder brændende halmballer fast på ryggen. Ild er i sig selv fascinerende, og selv gennem optagelserne kan vi fornemme den intense effekt af at springe en gasflaske i luften på et bål. Det gælder både det brag, det giver, samt det kæmpe flammehav, som opstår og skaber en wow-følelse og et sug i maven. Det er i overskridelsen af de vante grænser som disse, at de unge mænd opnår ekstra intense følelser, som skaber et adrenalin-kick i situationen. Samtidig er det en spektakulær historie, som de unge mænd kan snakke om efterfølgende og eventuelt gense på video. Videoerne kan ligeledes ses som en symbolisering på deres venskab, da de skildrer en fælles oplevelse, som de, ved at gense videoen sammen, kan genopleve. Dette gælder ligeledes for dele af det sus, som aktiviteten gav i momentet. Nogle af de unge mænd brugte også videoerne til at fremvise deres aktiviteter for andre, og de var ikke tøvende med at dele deres videoer med os.

Mange af vennegruppernes risikofyldte aktiviteter er handlinger, som de aldrig ville udføre alene. De er således kun sjove og underholdende, fordi de udfører dem sammen, og der skabes en fælles opmærksomhed omkring handlingen. Dette gælder f.eks., når de bunder en halv flaske Små Sure, smadrer en øldåse med hovedet eller går med en brændende halmballe på ryggen. I en video så vi, hvordan én af de unge mænd går ned gennem byen med en

brændende halmballe på ryggen, mens de andre følger med og griner. Denne aktivitet ville sandsynligvis miste sin begejstrende virkning og måske være direkte pinlig, hvis de andre gruppemedlemmer ikke var til stede til at bakke op om og anerkende aktiviteten, som for de forbipasserende på gaden kan virke vanvittig. I den forbindelse bliver det individuelle adrenalin kick forstærket af den kollektive stemning i udførelsen af den risikofyldte aktivitet. Derfor er den sociale stemning og kontekst afgørende for vennernes handlinger.

De unge mænd fortæller også om lege og druklege, hvor de, som en del af legen, slår hinanden på forskellige steder af kroppen, nogle gange med forskellige genstande. Vennegruppernes risikofyldte aktiviteter kan overordnet inddeles i tre kategorier: 1) adfærd, der kan få mindre konsekvenser for den enkelte; 2) adfærd, der kan få større konsekvenser i form af varige mén, hvis uheldet er ude og; 3) adfærd, som kan få større konsekvenser for de udførende, men som også kan skade andre, som ikke er en del af gruppen. Alle tre kategorier indgår i vennegruppernes fortællinger, men den mest udbredte adfærd dækker over aktiviteter, som kan få større eller mindre konsekvenser for de unge mænd selv (Jensen & Jensen 2022:59). Selvom de vilde aktiviteter sjældent indebærer, at andre udsættes for farer, så handler alle tre kategorier om overskridelse af vante grænser (begrænsninger), hvilket kan få den enkelte til at føle, tænke og sanse anderledes sammenlignet med hverdagens commonsense-tilstand (overskridelse). De unge mænd overskrider deres egne grænser ved at udfordre sig selv, og de overskrider andres grænser ved at presse og opildne dem til at gøre vilde ting. Dertil overskrides de moralske grænser, som de selv og andre lever med til daglig, når de udfører forskellige former for regelbrud ude i det offentlige rum.

De unge mænd har risikoen og konsekvenserne af deres aktiviteter til fælles, og derved skaber de ekstraordinære oplevelser og minder, som er med til at styrke deres interne venskab og bånd. Deres fælles fokus på udførelsen af farlige aktiviteter skaber fokuserede og intense interaktionsritualer. Intensiteten skærpes yderligere gennem mændenes øgede koncentration og parathed i udførelsen af aktiviteter, som er ekstraordinært risikofyldte. En vennegruppe fortæller blandt andet om en leg, hvor de unge mænd skal hugge en dåse over med hånden:

Ask: Jamen, vi har også en leg, hvor vi skal hugge en øldåse over med hånden. Så en ad gangen. Eller en dåse.. Og så første [Ask slår med udstrakt hånd på siden af en dåse, som står på bordet] og så vender man den om, så den har den skarpe side op//

Karl: Ja, det skal være den skarpe side.

Ask: ..og så indtil.. ja indtil//

Max: Flækket//

Ask: Ja indtil den er flækket//

Max: Ham der så hugger den i to, han har vundet.

Ask: Jahr.

Moderator 2: Sådan så man faktisk kan risikere at skære sig?

Ask: Ja ikke risikere//

Max: Det gør man//

Ask: Ja, det kommer til at ske [Griner], Alle kommer til at sidde og bløde bagefter.

Karl: Jahr.. og man er meget øm i hånden dagen efter..
(Jensen & Jensen 2022:58)

Af citatet kommer det til udtryk, at vennegruppen bevidst gør legen mere risikofyldt, og at alle i gruppen er med på, at de skærer sig og ender med blødende hænder. Venerne deler en fælles forståelse af risikoadfærd som sejt og statusgivende. Når de udfører den risikofyldte leg sammen, er det ofte den bevidste risiko og de mulige konsekvenser, som betegnes som det sjove ved aktiviteten og det, som giver dem et rus og en ekstraordinær oplevelse som gruppe. I citatet ses det, hvordan især Ask og Max skiftevis bekræfter hinanden i deres fortælling om legens praksis, og hvordan de supplerer hinanden med detaljer, som gør legens essens vildere og 'farligere'. Derudover er der en vis ivrighed og begejstring i måden, som historien deles med os på. De unge mænd afbryder hinanden og griner højt, som om de igen oplever/minder noget af den rituelle energi og stemning, som de følte i selve udførelsen af legen.

Mændene forklarer, at de kun kan gøre vilde og risikofyldte ting sammen, fordi de stoler på hinanden. Deres tillid til hinanden sættes på prøve og genbekræftes i udførelsen af de risikofulde aktiviteter. Dette bekræfter Tutenges (2023) argument om, at kollektiv rus lettere opstår, fordi vennerne føler sig trygge i hinandens selskab og har en villighed til og tro på, at de sammen kan overskride almindelige normer for passende opførsel uden negative følger for dem. Det er aktiviteter, som de udelukkende kan udføre, når netop deres vennegruppe er fysisk sammen, og barrieren til folk uden for gruppen intensiverer gruppens interne stemning. Denne barriere til udefrakommende bliver tydelig i en af vennegruppernes fortællinger om en sommerhustur, hvor en

af de unge mænd inviterer én med, som normalt ikke er en del af vennegruppen. Dette resulterede i, at vennegruppen sammen beder personen om at tage hjem, da de allerede er en lukket gruppe, hvorfor han ikke på samme måde kan indgå i og forstå gruppens interne normer og historier.

Vennegruppernes risikofyldte aktiviteter/succesfulde interaktionsritualer resulterer i behagelige følelser af fællesskab og emotionel energi, hvilket forklarer, hvorfor grupperne gentager deres fælles udførelse af risikofyldte aktiviteter. Aktiviteterne giver dem en intens og ekstraordinær følelse af forbundethed samt en revitaliseret følelse af livfuldhed. Ud over en observation af enhed, overskridelse og revitalisering kan vi også iagttage, hvordan vennerne fokuserer deres opmærksomhed på symboler, som kondenserer gruppefølelsen. En sådan form for symbolisering sker som nævnt ved, at de f.eks. videooptager deres stunts og bagefter genser dem sammen. Derudover har flere vennegrupper deres egne gruppesymboler i form af slogans, t-shirts med hjemmedesignet logo og andre gimmicks, som symboliserer gruppens samhörighed både overfor dem selv og andre. Nogle af vennegrupperne finder inspiration til deres vilde aktiviteter på onlineplatforme som f.eks. YouTube eller Instagram. At grupperne samles om onlineidoler, der inspirerer deres ideer til risikofyldte aktiviteter, kan også opfattes som en symbolsk aktivitet, der forstærker deres gruppefølelse.

Graden af status betyder noget for, hvem der kan sige fra

I vennegrupperne eksisterer der uformelle roller. Flere medlemmer fortæller selv, at de har rollen som "Ja-hatten" eller "den fornuftige". Det er ofte roller, som de unge mænd selv identificerer sig med, og som vennegruppen anerkender. Derudover udpeger vennegrupperne også mere magtfulde roller blandt gruppens medlemmer. Disse betegnes som "Alfaen" eller "Høvdingen". Dette er personer, som de resterende medlemmer anerkender og respekterer, og som i højere grad kan udfordre venskabet normer og regler. I grupperne optræder også roller som "den dumme", "den sindssyge" eller "idioten". Det er ofte de personer, som er mest risikovillige, og som både udfordres til og udfordrer andre til at gøre dumme ting. Rollen som "den sindssyge" eller "idioten" er i disse vennegrupper forbundet med en høj status, da venskabet netop er centreret omkring udførelsen af risikofyldte aktiviteter. De besidder derfor i høj grad magten til at definere normerne for, hvad vennerne laver sammen. Vennegrupperne fortæller, hvordan de sammen afprøver grænser, og at aktiviteter er sjovest, når de er lige på grænsen. En af de unge mænd udtrykker dette på følgende måde: "det er jo bare, hvis man kan risikere at komme til skade, men at man egentlig ikke gør det" (Jensen & Jensen 2022:70). I flere af vennegrupperne fortæller de, hvordan de udfordrer og gejler hinanden op til at gøre noget risikofyldt såsom at smadre ting, som f.eks. plastikborde, køre over for rødt el-

ler køre vilde markræs. Dette gør de blandt andet ved at bruge kommentarer, som "så kom", "du tør ikke" og "kom nu" til at lokke hinanden til at udføre en risikofyldt aktivitet. Dette blev ligeledes tydeligt i videomaterialet, hvor de risikofyldte aktiviteter ofte blev indledt med ovenstående tilråb. Derudover var selve interviewsituationen præget af, at de løbende gejlede hinanden op til at dele vildere fortællinger med os. Der var også tilfælde, hvor mere lavtstående medlemmer af vennegruppen søgte et tilladende blik eller accept fra gruppens "alfa" eller "høvding", før historier blev delt eller udtalelser tilføjet. På den måde fik vi et indblik i gruppernes interne dynamikker og måde at kommunikere med hinanden. Derudover blev det tydeligt, at interviewsituationen var præget af en social kontrol, hvor de unge mænd prøver at afstemme internt, hvad de kan og skal sige til os som udefrakommende.

Gennem interviewene kom det til udtryk, at det var vigtigt for de unge mænd ikke at fremstå som "den, der ikke tør". Dette var blandt andet en af grundene til, at de ofte giver hurtigt efter for vilde ideer eller udfordringer. Dertil er det vigtigt for de unge mænd, at de ikke får et ry som umandig, hvilket især kom til udtryk i en af vennegrupperne:

Leif: Det er sådan noget med, at det lige tager overhånd.

Jan: "Du tør ikke", og så er man jo lige nødt til at sige: "Ved du hvad kammerat, det tør jeg godt".

Leif: Folk skal ikke rende og sige ude i byen, at man ikke tør.

Jan: Nej. Der er det virkelig, at det bliver åndssvagt, for så gør man alt muligt.

Moderator 2: Hvorfor er det, at man ikke har lyst til at være den, der ikke tør ude i byen?

Jan: Det er fordi, det er ens eget.. det er ikke sjovt.

Tejs: Man skal sgu ikke kaldes en kælling. [Der grines]
(Jensen & Jensen 2022:66f)

I citatet kommer det frem, at vennerne godt ved, at det kan tage overhånd med kommentaren "du tør ikke", fordi det får dem til at gøre farlige ting. Dog mener de, at de bliver nødt til at bevise over for de andre, at de ikke er den, der ikke tør. De skal ikke risikere at få et ry som umandig, hvilket er en betegnelse, som de tillægger stor negativ værdi. I forlængelse heraf fortæller flere vennegrupper, hvordan kommentarer som "svans" eller "kælling" ofte bliver

brugt i flæng, hvis en person skal lokkes eller overbevises til at være med i en risikofyldt aktivitet.

Ifølge sociologen Theodore Kempers (2016) relationelle status/magt-teori, så involverer menneskers interaktion altid en fortløbende forhandling af status og magt. Man modtager status i form af accept, respekt og opmærksomhed, som en person frivilligt overdrager til en anden (Kemper 2016:6). Statusoverdragelsen udføres, fordi modtageren gør noget, som opfattes som værdifuldt og derfor agtes spontant af andre, som har samme opfattelse af, hvad der er værdifuldt. Opnåelse af status er et basalt motiv, som i høj grad orienterer, hvordan personer interagerer over for hinanden (Kemper 2016:8). Hvis den enkelte modtager den status, som han/hun synes at fortjene, er personen i følelsesmæssig balance. Følelsesmæssig ubalance kan derimod opstå i form af vrede eller skamfølelse, hvis personen synes, denne får for lidt status (vrede) eller for megen status (skamroses). Får man ikke den status, som man synes, man fortjener, kan man forsøge at opnå status ved at anvende magtmæssige sanktioner, f.eks. ved at udelukke, straffe eller udskamme. Sådanne magtmæssige sanktioner lurer i eksemplerne ovenfor. Hvis gruppemedlemmerne ikke lever op til de givne statusforventninger, risikerer de magtmæssige sanktioner fra personer, som ikke føler, de får den respekt/status fra andre, som de forventer at få. Denne mulighed for at modtage sanktioner og miste status kan forklare, at gruppemedlemmer *ikke* siger fra, når risikofyldte ideer er blevet fremlagt af mere statustunge medlemmer af gruppen.

Flere af vennegrupperne fortæller dog, at det bliver accepteret, hvis en af vennerne siger nej til at deltage i en risikofyldt aktivitet, og at de ikke presser hinanden til noget, som den pågældende person virkelig ikke har lyst til. Der er dog flere eksempler på fortællinger, hvor et "nej" ikke nødvendigvis eller lige med det samme bliver respekteret. Flere af de unge mænd nævner, at de er blevet presset, indtil deres "nej" siges med stor alvor, eller at de efterfølgende har måttet høre for de sagde nej til at deltage i en aktivitet.

En vennegruppe fortæller i forlængelse af forklaringen på en leg, at det kan være svært at sige fra, især hvis man er den eneste person, som ikke har lyst til at deltage:

Ole: Ja. Men hvis folk først er med på den, så er det svært.

Alex: Jaja. Hvis han siger det, og alle er sådan: "Jaer lad os gøre det". Så sidder du der og har ikke nået at sige noget. Og alle rejser sig op for at gøre det, og du siger: "Jeg gider ikke rigtig". Det kan godt være, at drengene siger: "Fint nok", men så sidder du alligevel der, mens alle leger ik.

Ole: Ja. Og det er ikke svært at sige: "Nej". Det er bare sådan, der kommer en masse kommentarer.

[...]

Ib: Nu lyder det lidt som gruppepres, kan man sige. Men jeg tror bare sådan, at når flere er med på den, så hopper man bare automatisk med på det, uden at man vil høre for det.. det er jo ikke, fordi festen vil lukke og slukke for den person, der siger: "Nej tak".

Ole: Nej nej.

Ib: Så tænker man bare sådan, altså jeg kan lige så godt være med. Jeg dør ikke af det.

Alex: Det er på en måde også gruppepres uden at være gruppepres på en måde.

Ole og Ib: Ja.

Alex: Fordi gruppen presser dig ikke, og du får måske sådan noget: "Argh du er en svans" agtig. Men det er, hvad det er. Det er mere, hvad man selv føler. Hvis man føler, man er ude af fællesskabet i lige det moment, eller om man bare er fucking ligeglad, det er mere sådan, hvad du selv føler inde i kroppen.

(Jensen & Jensen 2022:73f)

Ifølge de unge mænd kan man godt sige nej, men det bliver vanskeligere, hvis alle de andre i gruppen går med på ideen, fordi man risikerer at få negative kommentarer på fravalget. Citatet ovenfor rummer en flertydighed. I forbindelse med udførelsen af de risikofyldte aktiviteter kan et pres opleves på forskellige måder: a) et generelt pres eller forventning om, at man deltager, som kommer til udtryk gennem direkte drillerier eller negative kommentarer, hvis man fravælger at deltage; b) de unge mænd kan føle, at de bliver nødt til at bevise over for de andre i gruppen, at de godt tør deltage. De ønsker at opretholde et selvbillede om at være sej over for de andre i gruppen. Alex pointerer ligeledes, at det ikke er de andres aktuelle pres, men derimod deres egen internalisering af gruppepresset, der får dem til at "bukke under" for de risikofyldte ideer. Det er en situation, hvor de måske godt kan sige "nej" til gruppen, men ikke til sig selv. Det er de unge mænds egen frygt for at miste status eller at føle sig udenfor og risikere negative kommentarer, der har betydning for, om de vælger ikke at deltage.

Enkelte af de unge mænd fortæller, at de mere frivilligt har tilsluttet sig vilde ideer, fordi de er blevet fremlagt af vennegruppens ledende medlemmer. De unge mænds statusposition betyder således noget for deres handlemulighe-

der i gruppens fælles aktiviteter. Personer med høj intern status kan lettere sige fra i gruppens fælles aktiviteter, hvorimod personer uden for kernen vil opleve sanktioner i form af statustab, hvis de vælger at modsige sig gruppens normer eller forventninger. En teoretisk implikation af dette fund er, at man ikke skal tænke begrebet om gruppepres som en kraft, som udøves lige stærkt over for alle, eller som virker lige stærkt i alle situationer. Følgeskab til en vild ide afhænger af, om det er en person med høj eller lav status, som foreslår ideen. Ligeledes har de unge mænds egen status betydning for, hvordan de oplever presset, og jo højere status de selv har, jo større mulighed har de for at afslå en vild aktivitet. De unge mænds status i gruppen er således dynamisk. Deres udførelse af risikofyldte aktiviteter forstærker ikke bare automatisk det eksisterende hierarki, da de løbende kan tabe og/eller vinde status, og de må hele tiden opretholde deres status- og magtposition gennem bekræftelse fra de andre. Man kan opnå mere status ved at foreslå endnu vildere ting eller ved at udfordre andre med mere status i en ny aktivitet, da det ofte er den mest risikovillige, som modtager anerkendelse fra de resterende gruppemedlemmer.

Diskussion

I dag bruger mange unge sociale medier aktivt i deres egen selvscenesættelse med inspiration fra populære online influencere som f.eks. SteveWillDoIt. Vi har kort berørt denne tendens, da nogle vennegrupper afprøver de samme ting som deres idoler, hvilket kan give dem en følelse af at være aktuelle og seje. En sådan symbolsk status kan yderligere bekræftes, når de selv uploader videoer af deres vilde aktiviteter og muligvis opnår likes og kommentarer fra andre uden for vennegruppen. Ved at dele deres videoer bliver de en del af et større (online) fællesskab. Der er dog ikke et 1:1-forhold mellem, hvad influencere gør, og hvad de unge mænd gør af vilde ting. Godt nok kan Jack-ass og lignende youtubere excellere i idiotiske og farlige ideer, men ikke alle af disse iværksættes, når det handler om de undersøgte mænds måder at lade sig inspirere på. Denne pointe er vigtig at have i mente i den offentlige debat om influencers skadelige indflydelse på unge. Der kan selvfølgelig godt være grund til bekymring, men der er ingen grund til moralsk panik, da vores undersøgelse viser, at selvom driften mod overskridelse af almindelige normer er velvoksen i disse venskabsgrupper, så opererer de ikke hinsides fornuftens moderation.

Med den stigende brug af online medieplatforme er det realistisk at tænke, at denne online prank- og challenge-kultur fremover vil vokse blandt unge. Forskning viser, at unge mennesker samles om risikobetonede udfordringer, som filmes og bagefter postes på de sociale medier (Khasawneh et al. 2021; Rasmussen & Johansen 16/06-2017). Når vi skal forstå unges venskabsformer,

er det derfor afgørende at medtænke, hvordan unge i høj grad inddrager sociale medier som f.eks. TikTok, Instagram og YouTube i deres interaktioner med hinanden både fysisk og online (Rasmussen & Johansen 16/06-2017). Unge har let adgang til sociale platforme online, og allerede i 2020 var de 15-24-årige den befolkningsgruppe i Danmark, som var mest på internettet på deres mobiler. Derudover viser undersøgelser, at 99 % af alle unge i alderen 12-18 år har mindst én profil på et socialt medie, og dette gælder for 97 % af de 19-34-årige (Kulturministeriet 2021). Når f.eks. YouTube er populært, hænger det sammen med en følelse af inddragelse og indflydelse, da de unge selv har mulighed for at skabe det indhold, som findes på platformen (Rasmussen & Johansen 16/06-2017). Sociale medier er ikke blot online underholdningsfænomener, men indgår som en central del af den måde, unge mennesker interagerer med deres venner. Det er derfor heller ikke undrende, at flere af vennegrupperne får inspiration fra online medier, hvor de også selv har mulighed for at vise verden deres risikofyldte aktiviteter.

I forlængelse af disse overvejelser vil det være relevant at udforske spændingsvenskabet som venskabsform yderligere. Vi har identificeret og nuanceret denne form for venskab og udforsket dens kvalitative karakter og dynamikker. Det vil være op til mere kvantitativt orienteret forskning at kortlægge, hvor udbredt denne venskabsform er, og hvorvidt den faktisk vokser blandt unge. Unge bliver ofte betragtet som særligt villige i forhold til at afprøve hverdagens vante grænser ved f.eks. at indtage stoffer eller større mængder af alkohol eller ved at teste grænser i deres seksuelle adfærd (Balkmar & Joelson 2014:190f). Noget forskning peger i den forbindelse på, at særligt unge mænd er draget af de risikofyldte valg (Green et al. 2000; Lois 2001; Harris & Jenkins 2006; Vind 2008). Derfor kunne det være interessant at undersøge, om denne venskabsform appellerer forskelligt til mænd og kvinder. Vores undersøgelse omhandler unge mænd, men eftersom trangen til kollektiv energi og rus er almenmenneskelig, er der ikke grund til at forstå et fænomen som spændingsvenskab som et eksklusivt maskulint fænomen. Tutenges (2023) etnografi "Intoxication: An Ethnography of Effervescent Revelry" viser, hvordan også unge kvinder søger den kollektive rus ved at feste vildt igennem i Sunny Beach (Tutenges 2023).

Tutenges (2023) analyse af, hvordan unge søger kollektiv effervescens i bylivet – barer, klubber, diskoteker, festivaler mv. – viser, at det kan være svært at etablere stærke rituelle processer, fordi de offentlige arenaer også i høj grad er de ufokuserede møders arena. I det offentlige rum kan det være vanskeligt at skabe fælles fokus og rituelt stærke processer, fordi mange mennesker er til stede, og ikke alle bliver grebet af de interaktionsritualer, som foregår. Anderledes er betingelserne i de venskabsgrupper, som artiklen her beskæftiger sig med. Her er møderne og udfoldelsen af aktiviteter i afsættet fokuserede, da de unge mænd er venner og ønsker samværet med hinanden. Vennerne har derudover allerede en forventning om, at udfoldelsen af risikobetonet og

fokuseret handlinger skal finde sted, hvorfor mulighederne for kollektiv rus er større sammenlignet med chancerne for kollektiv rus i det pulserende og pulveriserende bylivs forskellige arenaer.

Konklusion

Venskaber og socialt knyttede bånd til andre ligestillede er vigtige dele af unge menneskers hverdag, hvorfor det er vigtigt at forstå, hvordan forskellige venskabsformer præger unge menneskers valg og relationer. Med analysen af spændingsvenskabets særlige form og dets erfaringsmæssige attraktioner i form af oplevelsen af intens forbundethed og revitalisering har vi søgt at udfolde, hvorfor og hvordan spændingsvenskabet tiltrækker nogle unge mænd. Analysen nuancerer, hvordan frivillig risikoadfærd kan forstås som en central praksis i denne særlige form for spændingsvenskab, som mændene dyrker. De risikofyldte aktiviteter kan forstås som interaktionsritualer, hvor stemningen og rusen ved selve udførelsen af de risikofyldte aktiviteter styrker båndet og venskabet mellem de unge mænd. I forlængelse heraf er det vigtigt at forstå de unge mænds risikoadfærd som præget af gruppernes interne status- og magtrelationer.

I artiklen viser vi, hvordan vennegruppernes interne dynamikker og statusforhold har betydning for, hvorvidt de enkelte medlemmer deltager i en risikofyldt aktivitet, og hvorvidt de har en position, hvor de kan sige fra. Det er venskaber, hvor rollen som "den sindssyge" eller "idioten", modsat de normative venskaber, er behæftet med en høj grad af status. Spændingsvenskabet er et venskab, hvor medlemmerne alle har tilvalgt hinanden, og hvor de sammen oplever farefuld spænding, der giver begejstring og energi ud over hverdagens ordinære liv. For udenforstående kan spændingsvenskabet måske virke ufornuftigt, for hvorfor udsætte sig selv og andre for risici? Med artiklen har vi nuanceret forståelsen for disse spændingsvenskaber og tydeliggjort deres forskellige former for meningsindhold og emotionelle gevinster. I vennegrupperne bliver der skabt et frirum, hvor de unge mænd ikke dømmes for deres valg og adfærd, og hvor de fortsat kan udfordre hverdagslivets begrænsninger. For hvem kan ikke drømme om noget, der er mere livligt, intenst og forbundet end det, den almindelige hverdag afføder.

I forlængelse heraf har vi gennem analysen vist, hvordan de unge mænds spændingsvenskab kan udfordre og supplere Spencer og Pahls (2018) venskabstypologi. Spændingsvenskabet adskiller sig fra enklere hobbyorienterede venskaber og er præget af en gensidig tillid og respekt, hvor de føler, at de kan være sig selv. Deres tætte venskab er en forudsætning for, at de sammen kan lave vilde og risikofyldte ting. Spændingsvenskabet kan derfor i høj grad sammenlignes med Spencer og Pahls (2018) begreb om soulmatevenskabet. Det spændingsorienterede venskab indebærer dog flere modsatrettede følel-

ser og forventninger. Vennegrupperne er præget af relationer, som på den ene side er trygge og tillidsfulde og på den anden side handler om at udfordre sig selv og hinanden. Ligeledes består deres venskaber af relationer, hvor den enkeltes status i gruppen kan udfordres og ændres, dog uden frygten for at blive fuldkommen ekskluderet, også selvom man afslår en udfordring. Spændingsvenskaberne adskiller sig således fra Spencer og Pahls soulmate venskab, som ikke idealiserer en bevidst ambition om en udfordrende praksis i bestræbelser på ekstraordinære oplevelser og status i gruppen.

Som et centralt bidrag til venskabssociologien begrebsliggør artiklen en venskabsform, som er langt mere emotionelt selvudfordrende end interesse-/hobbyorienterede venskaber, men som samtidig adskiller sig fra soulmate-venskabet. Spændingsvenskabet må derfor forstås som sin egen særskilte og dynamiske form, da udfordringer og interne forhandlinger af status er fortløbende og prekære, og jagten på den kollektive energi og rus gør venskabsformen ekstra dynamisk og ekstraordinær. Desuden indfanger og beskriver artiklen en venskabsform, som har stor attraktion hos de unge mænd, vi har undersøgt. De unge mænd var meget dedikerede til deres fælles spændings søgen, og deres fortsatte engagement i venskabet var ikke noget, som skete i mangel af andre muligheder for socialt samvær, men som et positivt tilvalg.

Referencer

- Allen, Joseph, Maryfrances R. Porter, Christy F. McFarland, Penny Marsh & Kathleen Boykin McElhaney 2005: "The two faces of adolescents' success with peers: Adolescent popularity, social adaptation, and deviant behavior". *Child Development*, 76, nr. 3, 2005: 747-760.
- Alvesson, Mats 2012: *Interpreting Interviews*. London: SAGE Publications Ltd. Chapter 5.
- Balkmar, Dag & Tanja Joelsson 2014: "The Dangerous Other? Towards a Contextual Approach to Men's Risk-Taking with Motor Vehicles", in Lander, Ingrid, Signe Ravn and Nina Jon (ed.): *Masculinities in the Criminological Field*. London: Routledge.
- Beck, Ulrich 2004: *Risikosamfundet - på vej mod en ny modernitet*. København: Hans Reitzel.
- Bengtsson, Tea Torbenfeldt & Signe Ravn 2018: *Youth, Risk, Routine. A New Perspective on Risk Taking in Young Lives*. London: Routledge.
- Collins, Randall 2004: *Interaction Ritual Chains*. Princeton: Princeton University Press.
- Davidsen, Jacob & Malene Kjær 2018: "Introduktion til videoanalyse", i Davidsen, Jacob & Malene Kjær (red.): *Videoanalyse af social interaktion*. Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Demant, Jakob 2006: "Fokusgruppen. Spørgsmål til fænomener i nuet" i Bjerg, O og Villadsen, K (red.): *Sociologiske metoder*. København: Forlaget Samfundslitteratur.
- Demant, Jakob & Margaretha Järvinen 2011: "Social capital as norms and resources: Focus groups discussing alcohol". *Addiction Research & Theory*, 19, no. 2, 2011:91-101. DOI: <https://doi.org/10.3109/16066351003725776>

- Dumas, Tara, Kathryn Graham, Matthew A Maxwell-Smith & Samantha Wells 2015: "Being cool is risky business: Young men's within-peer-group status, heavy alcohol consumption and aggression in bars". *Addiction research & theory*, 23, no. 3, 2015:213-222. DOI: 10.3109/16066359.2014.972385
- Dumas M. Tara, Jordan P. Davis & Wendy E. Ellis 2019: "Is It Good to Be Bad? A Longitudinal Analysis of Adolescent Popularity Motivations as a Predictor of Engagement in Relational Aggression and Risk Behaviors." *Youth & Society*, 51, no. 5: 659-679. DOI: <https://doi.org/10.1177/0044118X17700319>
- Engels, Rutger C.M.E. & Tom ter Bogt 2001: "Influences of Risk Behaviors on the Quality of Peer Relations in Adolescence". *Journal of Youth and Adolescence*, 30, no. 6, 2001:675-695. DOI: <https://doi.org/10.1023/A:1012277427883>
- Fynbo, Lars 2014: "Risk, control and self-identity: Young drunk drivers' experiences with driving under the influence of alcohol and drugs". *Nordisk alkohol- & narkotikatidskrift*, 31 no. 3, 2014: 229-243. DOI: 10.2478/nsad-2014-0019
- Fry, Marie-Louise 2011: "Seeking the pleasure zone: Understanding young adult's intoxication culture". *Australasian Marketing Journal*, 19, no. 1, 2011: 65-70. DOI: 10.1016/j.ausmj.2010.11.009
- Gardner, Margo & Laurence Steinberg 2005: "Peer Influence on Risk Taking, Risk Preference, and Risky Decision Making in Adolescence and Adulthood: An Experimental Study". *Developmental psychology*, 41, no. 4, 2005: 625-635. DOI: 10.1037/0012-1649.41.4.625
- Goffman, Erving 2014: *Hverdagslivets rollespil*. Samfundslitteratur 1. udgave.
- Green, Eileen, Wendy Mitchell & Robin Bunton 2000: "Contextualizing risk and danger: An analysis of young people's perceptions of risk". *Journal of Youth Studies*, 3, no. 2: 109-126. DOI: 10.1080/713684369
- Halkier, Bente 2018: *Fokusgrupper*. Samfundslitteratur. 3. udgave, 2. oplag.
- Harris, Christine R. & Michael Jenkins 2006: "Gender Differences in Risk Assessment: Why do Women Take Fewer Risks than Men?". *Judgment and Decision Making*, 1, no. 1:48-63. DOI: <https://doi.org/10.1017/S1930297500000346>
- Hopthrow, Tim, Georgina Randsley de Moura, Rose Meleady, Dominic Abrams & Hannah J. Swift 2014: "Drinking in social groups. Does 'groupdrink' provide safety in numbers when deciding about risk?". *Addiction*, 109, no. 6, 2014:913-921. DOI:10.1111/add.12496
- Jensen, Lise Winther & Thea Hove Jensen 2022: *Loyale venner leger med ilden - Et kvalitativt studie af risikoadfærd i vennegrupper bestående af unge mænd*, Speciale, Sociologisk Institut, Københavns Universitet.
- Kalkan, H. 2023: Acting crazy: A strategy on the streets of Copenhagen. *European Journal of Criminology*, 0(0). <https://doi.org/10.1177/1477370823120856>
- Kemper, Theodore, D. 2016: *Elementary Forms of Social Relations*. London: Routledge. 1st edition.
- Khasawneh et al. 2021: "An Investigation of the Portrayal of Social Media Challenges on YouTube and Twitter". *ACM Transactions on Social Computing*, 4, no. 2pp, 2021:1-23. DOI: <https://doi.org/10.1145/3444961>
- Kulturministeriet 2021: *Mediernes udvikling i Danmark. Internetbrug og sociale medier*. København: Kulturministeriet.
- Lois, Jennifer 2001: "Peaks and Valleys: The Gendered Emotional Culture of Edgework". *Gender & society*, 15, no. 3 2021:381-406 DOI: <https://doi.org/10.1177/089124301015003004>

- Lyng, Steven 1990: "Edgework: A Social Psychological Analysis of Voluntary Risk Taking". *American Journal of Sociology*, 95, no. 4, 1990:51-86. DOI: <https://doi.org/10.1086/229379>
- McGhie, Alexandra, Ioni Lewis & Melissa K. Hyde 2012: "The influence of conformity and group identity on drink walking intentions: Comparing intentions to drink walk across risky pedestrian crossing scenarios". *Accident Analysis and Prevention*, 45, 2012: 639-645. DOI: 10.1016/j.aap.2011.09.035
- Morrissey, Sean Afnan 2008: "Performing risks: catharsis, carnival and capital in the risk society". *Journal of Youth Studies*, 11, no. 4, 2008:413-427. DOI: 10.1080/13676260802139713
- Møller, Mette & Sonja Haustein 2014: "Peer influence on speeding behaviour among male drivers aged 18 and 28". *Accident Analysis and Prevention*, 64, 2014: 92-99.
- Nassauer, Anne. 2018: "How robberies succeed or fail: Analyzing crime caught on CCTV". *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 55, no. 1:125-154. DOI: <https://doi.org/10.1177/0022427817715754>
- Nassauer, Anne, & Nicolas M. Legewie 2018: "Video data analysis: A methodological frame for a novel research trend". *Sociological methods & research*, 50, no 1, 2018: 135-174. DOI: <https://doi.org/10.1177/0049124118769093>
- Pearson, Michael, Helen Sweeting, Patrick West, Robert Young, Jacki Gordon & Katrina Turner 2006: "Adolescent substance use in different social and peer contexts: A social network analysis". *Drugs: Education, Prevention and Policy*, 13, no. 6, 2006:519-536. DOI: 10.1080/09687630600828912
- Powers, Katherine. E., Schaefer, Lena, Figner, Bernd, & Somerville, Leah H. 2022: "Effects of peer observation on risky decision-making in adolescence: A meta-analytic review". *Psychological Bulletin*, 148(11-12) 2022: 783–812. <https://doi.org/10.1037/bul0000382>
- Rasmussen, Anne Sofie Cramer & Stine Liv Johansen (16/06-2017): "Derfor vil unge hellere se YouTube end DR", Videnskab.dk <https://videnskab.dk/kultur-samfund/hvad-er-det-de-unge-vil-ha> (besøgt d. 15/10/2023)
- Scott, Shane & D. Mark Austin 2016: "Edgework, Fun, and Identification in a Recreational Subculture: Street BMX Riders". *Qualitative Sociology Review*, 12, no. 4, 2016:84-99. DOI: <https://doi.org/10.18778/1733-8077.12.4.05>
- Seddig, Daniel 2020: "Individual Attitudes toward Deviant Behavior and Perceived Attitudes of Friends: Self-stereotyping and Social Projection in Adolescence and Emerging Adulthood". *Journal of Youth & Adolescence*, 49, no. 3, 2020: 664-677. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10964-019-01123-x>
- Smith, Christian 2015: *To Flourish or Destruct: A Personalist Theory of Human Goods, Motivations, Failure, and Evil*. Chicago: University of Chicago Press. DOI: <https://doi.org/10.7208/9780226232003>
- Spencer, Liz & Ray Pahl 2018: *Rethinking Friendship: Hidden Solidarities Today*. Princeton: Princeton University Press.
- Steinberg, L. 2004: Risk Taking in Adolescence - What Changes, and Why? *Annals New York Academy of Sciences*. Jun. 1021: p. 51-58.
- Steinberg, L. 2007: Risk Taking in Adolescence: New Perspectives From Brain and Behavioral Science. *Current Directions in Psychological Science*, 16(2), 55-59. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8721.2007.00475.x>
- Steinberg, L., Albert, D., Cauffman, E., Banich, M., Graham, S., & Woolard, J. 2008: *Age differences in sensation seeking and impulsivity as indexed by behavior and self-report: Evidence for a dual systems model*. *Developmental Psychology*, 44(6), 1764–1778. <https://doi.org/10.1037/a0012955>

- Tutenges, Sébastien & Sveinung Sandberg 2013: "Intoxicating stories: The characteristics, contexts and implications of drinking stories among Danish youth". *International Journal of Drug Policy*, 24, no. 6, 2013:538-544. DOI: <http://dx.doi.org/10.1016/j.drugpo.2013.03.011>
- Tutenges, Sébastien 2023: *Intoxication: An Ethnography of Effervescent Revelry*. New Brunswick: Rutgers University Press.
- Veeck, Ann, Karen Lancendorfer & JoAnn L. Atkin 2018: "Network ties and interaction rituals: an examination of social drinking". *Journal of marketing management*, 34, no. 9-10, 2018:775-795. DOI: <https://doi.org/10.1080/0267257X.2018.1508055>
- Vind, Leif 2008: "Unge og risikoadfærd". *STOF*, 11 2008: 51-54.
- Zuckerman, M. 2007: *Sensation seeking and risky behavior*. American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/11555-000>

Abstract

Risk behavior has become a routine part of many Danish young people's everyday lives (Bengtsson & Ravn 2018). Risk behaviors have primarily been studied from psychological and health perspectives. In this article, we explore risk behaviors from a sociological perspective, where we analyze how young men, in what we describe as excitement friendships, undertake risky actions, such as setting off fireworks from the buttocks, for the sake of challenge and excitement. We explore how a prank and challenge culture is not just screen entertainment, but a practical part of some young men's friendships. The article is based on five focus group interviews with groups of friends consisting of 18-25-year-old men living in different parts of Denmark. It examines how challenging activities have a special constitutive role in the young men's friendships. We show how risky activities in friendship groups contribute to the creation of a collective effervescence by analyzing the social processes that create rush and excitement. In addition, we unfold how group members' choice or rejection of a challenging activity must be understood dynamically by considering internal group status conditions that have an impact on whether the individual has enough status to say no to a particular challenge. We explain how peer pressure does not affect all group members equally. Finally, we discuss how the concept of excitement friendship expands Spencer and Pahl's (2018) empirically based typology of friendship forms, as well as how the friendships studied here can be understood as an alternative to young people's other ways of seeking for rush and excitement in the public arenas of urban life.

Keywords: Risk, friendship, ritual, status, collective effervescence.